

הסוכות תעשה לך" – משלך, פרט לסוכה גזולה.

ומקשה הגמרא: **התם נמי**, לגבי מצות ציצית, נמי **מיבעי ליה** את הפסוק "גדילים תעשה לך", **למעוטי ציצית גזולה?**

ומתרצת הגמרא: **התם בציצית כתיב קרא אחרינא**, "ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם", ודרשו חכמים: "להם" – **משלהם**, שלא תהא הציצית גזולה. ולכן הפסוק "גדילים תעשה לך" מיותר, ואפשר לדורשו כדלעיל, "גדילים תעשה לך" – לשם חובך, שתהא עשייה לשמה.

מתניתין:

ט-ב

משנתנו מביאה שני אופנים, אשר בהם, גם כשהסוכה עצמה עשויה כהלכתה, היא פסולה מחמת המיקום בו היא עומדת:

א. העושה סוכתו תחת האילן, והאילן צילתו מרובה מחמתו, כך שרוב שטח הסוכה מוצל על ידי האילן, נחשבת הסוכה **כאילו עשאה בתוך הבית**, ופסולה. והלכה זו, היא גם אם הסוכה צילתה מרובה מחמתה, והיא אינה זקוקה לתוספת צל מהאילן.⁽¹⁴⁶⁾

ב. סוכה הנמצאת על גבי סוכה אחרת,

הסוכה שתחתיו פסולה, [כמבואר בגמרא להלן]. והקשה מהרש"א, דהתוספות סתרו דבריהם להלן דף י א ד"ה פירס עליה סדין], שם כתבו התוספות, שאם פרס סדין על גבי סוכתו, ובלא הסדין גם היתה הסוכה צילתה מרובה מחמתה, צל הסדין אינו פוסל את הסוכה, לפי שהסוכה לא זקוקה לו כדי שיהיה צילתה מרובה מחמתה. וז"ל כן כתבו התוספות, שאפילו אם צילתה של הסוכה מרובה מחמתה, צל האילן פוסל את הסוכה שתחתיו?!

וכתב המהרש"א לחלק, בין אם הסוכה קדמה לאילן, או האילן קדם לסוכה. אם האילן קדם לסוכה, הסוכה פסולה על אף שהיא אינה זקוקה לצילו של האילן. אבל אם הסוכה קדמה לאילן, כיון שבלא צל האילן או הסדין צילתה מרובה מחמתה, הרי היא כשרה. והסברא בזה היא, משום שכאשר הסוכה אינה צריכה את צל האילן אין שום משמעות לצל האילן, והוא אינו משמש לכולם, ולפיכך אין האילן פוסל את הסוכה. וסברא זו שייכת רק כאשר הסוכה קדמה לאילן, וכשאל האילן כבר היתה מסוככת כהלכתה, אבל אם האילן קדם לסוכה, יש לומר

בעבירה הוא רק מדרבנן, ולכן צריך פסוק מיוחד ללמדנו שסוכה זו פסולה גם מדאורייתא.

אבל הריטב"א כתב בדעת התוספות, שפסול מצוה הבאה בעבירה הוא מדאורייתא, אבל דין זה נאמר רק בקרבן גזול, ולולב גזול שבאים לרצות, [קרבן בא לכפרה על חטא, ולולב בא לעצור טללים רעים], לפי שאין קטיגור נעשה סניגור, אבל בשאר מצוות, פסול מצוה הבאה בעבירה הוא רק מדרבנן.

והריטב"א חולק בזה על התוספות, ולדעתו מצוה הבאה בעבירה הוא פסול דאורייתא בכל המצוות. והטעם לכך שצריך פסוק מיוחד ללמדנו לפסול סוכה גזולה, הוא משום שהיה מקום לומר, שכשם שהתירה התורה סוכה שאולה, כך התירה סוכה גזולה, כיון שלא באה מצוה זו כדי לרצות. קא משמע לן קרא, שמכל מקום פסולה הסוכה משום מצוה הבאה בעבירה.

146. כך היא שיטת התוספות [ד"ה הא קמצטרף], שאפילו היתה הסוכה צילתה מרובה מחמתה, אם האילן צילתו מרובה מחמתו,

הסוכה העליונה כשרה, והתחתונה פסולה.

”סוכה תחת סוכה”.

משום שיש לסוכה התחתונה שני סככים, והתורה אמרה, ”בסוכת תשבו שבעת ימים”, ”בסוכת”, לשון יחיד [לפי הכתיב], וללמדנו בא, שאם הסוכה מסוככת בסכך אחד הרי היא כשרה, אבל אם יש לה שני סככים פסולה.

רבי יהודה אומר: אם אין דיורין של קבע בעליונה, ואין יכולים לשבת בה כראוי, הסוכה העליונה פסולה, דרבי יהודה לשיטתו ש”סוכה דירת קבע בעינן”, וסוכה שאינה ראויה לדיורין קבועים אינה סוכת קבע. וממילא לשיטתו, התחתונה כשרה, לפי שאין לה שני סככים. שהרי העליונה אינה סוכה, ונחשב הכל כסכך הסוכה התחתונה.

אבל לדעת רבנן, סוכה דירת עראי היא, ולכן אף שהעליונה אינה ראויה לדיורי קבע, הרי היא כשרה. וממילא פסולה התחתונה, משום

גמרא:

אמר רבא: לא שנו במשנה, שהעושה סוכה תחת האילן כאילו עשאה בתוך הבית, ופסולה, אלא באילן שצלתו מרובה מחמתו.

אבל אם היה האילן המתו מרובה מצלתו, הסוכה שתחתיו כשרה.

ומבאר רבא: ממאי, מהיכן למדתי דין זה?

מדקתני במתניתין, שהעושה סוכתו תחת האילן ”כאילו עשאה בתוך הבית”.

ויש לדון, למה לי למיתני ”כאילו עשאה בתוך הבית”? הרי דין סוכה שבתוך הבית, ודין סוכה שתחת האילן אחד הוא, ולמדנו את שניהן מאותו הפסוק, ומדוע תלה התנא

להיפך, דאחר שהמקום מוצל היטב על ידי האילן, אין משמעות לצל הסוכה, והוא אשר אינו נחשב לכולום.

ולפי זה מדוייק היטב לשון המשנה: ”העושה סוכתו תחת האילן”, ומשמע שקדם האילן לסוכה, ולא אמר התנא, ”סוכה שתחת האילן”, אז היה משמע, שהיא פסולה גם אם היא קדמה לאילן.

וסיבת הפסול בסוכה שתחת האילן: כתב אחי המהרש”א, [הובאו דבריו במהרש”א שם], שהפסול הוא משום שהסוכה מסוככת בשני סככים — סכך האילן וסכך הסוכה. ועל כן אין האילן פוסל את הסוכה, אלא אם היה הפסק אויר בין ענפי האילן לסוכה, שאז הם נחשבים כשני סככים נפרדים.

אבל המהרש”א כתב, שטעם הפסול הוא, משום שענפי האילן פסולים לסיכוך, וכיון שהם סוככים על הסוכה נחשבת הסוכה כמסוככת בסכך פסול. ולכן גם אם אין הפסק אויר בין ענפי האילן לסוכה, הסוכה פסולה.

וכן מבואר בפסקי הרי”ד, שהקשה: כיון שבסוכה תחת סוכה התחתונה פסולה, אם כן ודאי גם סוכה תחת האילן פסולה, ואיזה תוספת חידוש יש בהלכה של סוכה תחת האילן?! ותירץ: דסוכה תחת סוכה אינה נפסלת אלא אם יש הפסק אויר ביניהם, שאז העליונה נחשבת כסוכה לעצמה, כמבואר בגמרא להלן. אבל סוכה תחת האילן נפסלת גם אם אין הפסק אויר ביניהם, משום דמצטרף סכך פסול בהדי סכך כשר.

את דין סוכה שתחת האילן, בסוכה שעשאה בתוך הבית, כנימוק לפסול את הסוכה. (147)

ליתני, היה לו לתנא לומר שהיא פפולה, כמו שאמר לגבי סוכה תחת סוכה.

אלא, הא קמשמע לן התנא בכך שתלה את פסול סוכה זו בסוכה העשויה בתוך הבית, דאילן דמתניתין הפוסל את הסוכה, הוא רק אילן דומיא דבית.

מה כמו בית, צילתו מרובה מחמתו, אף אילן זה צילתו מרובה מחמתו, וזאת היא הסיבה לפסול הסוכה.

ומקשה הגמרא: אם כן, לדברך, כאשר

חמתו של האילן מרובה מצילתו, תהיה הסוכה שתחתיו כשרה.

וקשה, וכי חמתו מרובה מצילתו, מאי הוי? הא קא מצטרף סכך פסול ענפי האילן שפסולים הם לסיכוך, מחמת שהם מחוברים לקרקע [וכתיב "באספך מגרנך ומיקבך", ודרשינן, שיש לסכך את הסוכה רק ממה שאתה אוסף מגרנך, ולא מן המחובר לקרקע], בהדי סכך כשר?

כי מדובר כאן באופן שלסוכה אין מספיק סכך כשר כדי שתהיה צילתה מרובה מחמתה, וזקוקה היא לצירוף צל האילן, (148) ואיך ישלים סכך פסול לשיעור הסכך הנצרך להכשר הסוכה?! (149)

כמותן [ונותן בו סכך כשר], הסוכה כשרה". ומדוע לא נאמר, שכאשר נתן שם את הסכך הכשר הראשון הוא בטל לאיסור, וכן בכל פסל ופסל שנותן שם? אלא מוכח, שאין ההיתר בטל מיד לאיסור, וכשיצטרף ההיתר ויהיה רב יותר מהאיסור, יתבטל האיסור ברוב ההיתר. ובישוב דברי בעל המאור, ראה ילקוט מפרשים.

149. כך הוא הפירוש לשיטת תוספות ד"ה הא קמצטרף. ופירשו כך כי לדעתם אם הסוכה צלתה מרובה וכשרה מצד עצמה, לא מגרע מה שיש מעליה גם סכך פסול, כל עוד שהסכך הפסול אינו אלא חמתו מרובה. אבל הריב"א, [הובאו דבריו ברא"ש סימן יד], והר"ן כתבו, שגם אם צילתה של הסוכה מרובה מחמתה, והאילן חמתו מרובה מצילתו, הוא מבטל את צל הסכך הכשר שתחתיו, לפי שהוא אינו משמש לכלום, וגם ינטל אותו סכך תהיה הסוכה מוצלת על ידי צל האילן, וממילא לא נותר בסוכה שיעור מספיק של צל מסכך כשר. ועל זה מקשה הגמרא, מדוע הסוכה כשרה, הרי מצטרף

147. כך פירש רש"י את קושית הגמרא. וצריך עיון, מדוע לא פירש רש"י את קושית הגמרא כפשוטה, והיינו, מדוע האריך התנא בלשונו, ולא אמר: העושה סוכתו תחת האילן, סוכתו "פפולה", כמו שאמר לגבי סוכה תחת סוכה, וראה פני יהושע וערוך לנר.

148. והוסיף בעל המאור: גם אם יוסיף לאחר מכן סכך כשר, בשיעור שדי בו כדי שיהיה צילתה מרובה מחמתה, עדיין תהיה הסוכה פפולה, לפי שכבר נעשתה קודם לכן צילתה מרובה מחמתה, על ידי הסכך הפסול, ואין משמעות לסכך הנוסף.

והשיגו עליו הראב"ד והמאירי: מדוע יהיה שונה דין הסוכה משאר תערובות איסור והיתר, שאם הוסיף עליהם אחר כך מההיתר מתבטל האיסור, ולא אומרים שמעתה כל היתר הנכנס נעשה כאיסור?!

והוכיח זאת הראב"ד, מהמשנה להלן [טו א], ששנינו: "המקרה סוכתו בשפודין או בארוכות המיטה, [שפסולין לסיכוך], אם יש רווח ביניהן

ומתרצת הגמרא: **אמר רב פפא:** המשנה מדברת **בשחבטן**. שהשפיל את ענפי האילן, (150) וערבן עם הסכך הכשר, באופן

שאי אפשר להבחין מהו הסכך הכשר, ומהו הפסול. ומדובר, כאשר הסכך הכשר מרובה מן הסכך הפסול, (151) ומבטלו. (152)

סכך פסול בהדי סכך כשר. אבל לשיטת התוספות, אם חמתו של האילן מרובה מציילתו, הוא אינו נחשב לכלום, והוא לא מבטל אפילו את הסכך הכשר הנמצא תחתיו.

והקשה השפת אמת: לדעת הריב"א והר"ן, שסכך האילן פוסל את הסוכה, גם כאשר צילתה של הסוכה מרובה מחמתה והאילן חמתו מרובה מציילתו, [שאו אין לפוסלה משום שני סככים, אלא משום דמצטרף סכך פסול בהדי סכך כשר], מדוע לא אומרים, דל סכך פסול מהכא, איכא סכך כשר, וכמו שאמרו לעיל [דף ב א], דל עשתרות קרנים מהכא, איכא צל סוכה? ועיין בדבריו שם, ובילקוט מפרשים.

ובדעת רש"י בזה, ראה ילקוט מפרשים.

150. רש"י מפרש, "חבטן" – שהשפיל את ענפי האילן עד הסכך הכשר, ועירבן זה בזה, ובטלים ענפי האילן ברוב הסכך הכשר. ומה שלא מועיל "חבטן" מדין ביטול גם באילן שציילתו מרובה מחמתו, כשהסכך הכשר רב ממנו, כתב הר"ן: "משום שאין הסכך הכשר מועיל בסוכה כלום". ופירשו האחרונים, שלדעת הר"ן כאשר צילתו של האילן מרובה מחמתו, הסכך הכשר אינו נחשב לכלום, ואין לו שם "סכך", כיון שהוא לא נצרך להצל על הסוכה. ולכן לא שייך לומר שהסכך הפסול יתבטל בכשר. וראה עוד בילקוט מפרשים.

ההשלמה מבאר את קושית הגמרא "הא קמצטרף", באופן אחר, שיש לחוש, שמא לא ישיגח האם סוכתו מסוככת בסכך כשר בשיעור מספיק, לפי שהוא סבור שהסכך הפסול מצטרף לכשר להשלים את צל הסוכה לשיעור צילתה מרובה מחמתה, ולכן יש לגזור ולפסול סוכה זו גם כשצילתה מרובה מחמתה. אבל מעיקר הדין,

אם צילתה של הסוכה מרובה מחמתה, אין לפוסלה מחמת צל האילן!

ולפי זה כתב, ד"חבטן" היינו, שחבט והשר את עלי הענפים, ובזה מגלה דעתו שאינו חפץ בצל האילן. והרמב"ם [הלכות סוכה פרק ה הלכה יב], פירש, "חבטן", שקצצן ממקום חיבורן לקרקע, ועשאן סכך כשר. [על פי ביאור המגיד משנה שם. ועיין לחם משנה שם].

151. הקשה הר"ן, הרי כל איסור שאפשר לבררו אינו בטל, וכיון שהסכך הפסול מחובר לקרקע, ואפשר לבררו מהו הפסול ומהו הכשר, מדוע בטל הסכך הפסול בסכך הכשר? ומכאן הוכיח הר"ן, שאין הביטול הזה כשאר דין ביטול הנאמר בתערובת איסור והיתר.

אלא ביאור הדברים הוא: דמעיקר הדין, לא חייבה התורה שכל הסוכה תהיה מסוככת, ודי בכך שחצי מן הסוכה יהיה מסוכך בסכך כשר! [ולדין צילתה מרובה מחמתה אפשר לצרף גם סכך פסול!] רק כיון שנתערב ההיתר והאיסור, ואין ההיתר חשוב ככתחילה, צריך שיהיה רוב הסכך כשר. אבל גם במקרה זה לא צריך לבטל את הסכך הפסול בכשר, שהרי מעולם לא הקפידה תורה שיהיה כל הסכך כשר, אלא צריך שתהיה הסוכה מסוככת ברובה על ידי סכך כשר. [ולפי דבריו טעם החבטן אינו כדי לבטל את הפסול בכשר, אלא שלא יהיו כשני סככים, שאז תפסל הסוכה משום סוכה תחת סוכה]. ולכן, לגבי המקרה סוכתו בשיפודין או בארוכות המיטה ויש רווח ביניהם כמותן, שהסכך הפסול אינו מעורב בכשר, אם נתן בו סכך כשר, הרי היא כשרה, לפי שכן הוא עיקר חיוב התורה שתהיה חציה מסוככת בסכך כשר, [וביתר הרחבה ראה ריטב"א ובילקוט מפרשים].

צל בתוכה, וגם סיכך על גבן בסכך כשר, הסוכה פפולה, מחמת צירוף הסכך הכשר עם הסכך הפסול.

ואם היה סיכוך הכשר הרבה מהן, או שקצצן מן החיבור לקרקע, כשרה.

ומבאר הגמרא: חיכי דמי, באיזה אופן מדובר שאם היה הסכך הכשר רב יותר מהגפן או הקיסוס, הסוכה כשרה.

אילימא בשלא חבטן, שלא השפילם ועירבם זה בזה, מדוע הסוכה כשרה? הא [הרי] קא מצטרף סכך פסול עם סכך כשר? ואין ענפי הסכך הפסול בטלים ברוב הסכך הכשר, לפי שהם ניכרים, ואינם מעורבים בו יפה.

אלא לאו, ודאי מדובר כשחבטן ועירבן יחד, והסכך הכשר רב יותר מהפסול ומבטלו, ולכן הסוכה כשרה.

ושמע מינה, דלא גזרינן כשחבטן שמא יטעה ויכשיר גם כשלא חבטן.

מתרצת הגמרא: מהמשנה של הדלה עליה את הגפן לבד, אי אפשר ללמוד הלכה זו. כי מהו דתימא, הייתי אומר: הני מילי שסוכה זו כשרה, בדיעבד, כשכבר עשה סוכה זו, ועירב את הסכך הכשר והפסול, אז לא

ומקשה הגמרא: אי מדובר במשנה בשחבטן, מאי למימרא? (153) מהו החידוש בדברי המשנה, ולמה הוזקק רבא להשמיענו הלכה זו? הרי אין כאן אף אחת מסיבות המפורטות במשנה לפסול את הסוכה, שהרי אין כאן שני סככים, ואין כאן סכך פסול המאהיל על סכך כשר, מפני שהכל מעורב יחד? (154)

ובדאי לא באה המשנה כאן לחדש את דין "ביטול ברוב", שהרי הלכה פסוקה היא בכל מקום.

ומתרצת הגמרא: לולי דברי המשנה, לא הייתי יודע שסוכה זו כשרה, כי מהו דתימא, הייתי סבור לומר, ניגזור היכא דחבטן, נפסול סוכה זו מדרבנן, על אף שמעיקר הדין היא כשרה, אטו היכא דלא חבטן, שאז הסוכה פסולה מחמת צירוף הסכך הפסול.

קא משמע לן משנתנו, דלא גזרינן.

ודוחה הגמרא: הא נמי, הלכה זו דלא גזרינן חבטן אטו שלא חבטן, נמי תנינא — למדנוה מהמשנה להלן. כי שנינו שם: הדלה עליה, על גג הסוכה, את הגפן, ואת הדלעת, ואת הקיסוס, שהם צמחים המטפסים על קירות הבתים, והרים את ענפיהם על גבי הסוכה, בעודם מחוברים לקרקע, כדי שיעשו

152. ומדאורייתא כל דבר בטל ברוב, ולא צריך שישים כנגדו, רש"י.

153. צריך עיון, מה מקשה הגמרא, "מאי למימרא", הרי יש כאן חידוש גדול, שמועיל כאן ביטול, על אף שאפשר לברר איזהו הסכך הכשר ואיזהו הפסול? ! ראשון לציון, וצל"ח.

וכתב הצל"ח: הלכה זו ודאי לא בא התנא

להשמיענו, שהרי זה כבר למדנו מהמשנה להלן יא, א, לגבי "הדלה עליה את הגפן", שאם הרבה עליהן את הסיכוך הסוכה כשרה, על אף שניתן להפריד בין הפסול לכשר.

154. וכתב רש"י: מכאן למדנו, שמסככין על קני הגג שקורין לאטי"ש, על אף שמוכיח הן זה לזה בפחות מג' טפחים, וממילא על ידי דין

הצריכוהו חכמים לעשות לו סוכה אחרת.

אבל לכתחילה, אם ישאל אדם האם ראוי לעשות סוכה כזו, **לא!** אולי נאמר לו שאין לעשות כך, **לכן קא משמע לן** משנתנו, שגם לכתחילה מותר לעשות סוכה זו, ואין לחוש שמא יטעה ויכשיר גם כאשר ענפי האילן אינם מעורבים יפה בסכך הכשר.

שנינו במשנה: **סוכה על גבי סוכה**, העליונה כשרה, והתחתונה פסולה.

תנו רבנן: "בסכת תשבו שבעת ימים", [פסוק זה נכתב בלשון יחיד, בכתיב חסר, ונקרא בלשון רבים, "בסוכות תשבו שבעת ימים"]. ודרשו חכמים: בסוכה אחת תשבו, **ולא בסוכה שתחת הסוכה. ולא בסוכה שתחת האילן. ולא בסוכה שבתוך הבית.** והיינו, שצריך לשבת תחת קירו אחד, ולא תחת שתי תקרות.

ומקשה הגמרא: **אדרבה, "בסוכות" תרתי משמע**, שהרי לשון רבים הוא [לפי הקריאה]!?

ומתרצת הגמרא: **אמר רב נחמן בר יצחק: "בסכת" כתיב**,⁽¹⁵⁵⁾ ולפי הכתיב לשון יחיד

הוא. וחכמים דרשו את הפסוק לפי כתיבתו, ולא לפי קריאתו.

אמר רבי ירמיה: מצינו בדין סוכה תחת הסוכה כמה אופנים:

פעמים — ששתיהן, דהיינו, שתי הסוכות העשויות אחת על גבי השניה, **כשירות.**

פעמים — ששתיהן פסולות.

פעמים — שתחתונה כשרה והעליונה פסולה.

פעמים — שתחתונה פסולה והעליונה כשרה.

ומבאר הגמרא: **פעמים ששתיהן כשירות**, היכי דמי?

כגון, שתחתונה חמתה מרובה מצלתה, ואינה מסוככת בסכך רב, ובלי צירוף הסוכה העליונה היא פסולה, כיון שחמתה מרובה מצילתה. **והעליונה מסוככת בסכך רב, וצלתה מרובה מחמתה, וקיימא עליונה**, דהיינו, הסכך של הסוכה העליונה, **בתוך עשרים** אמה לקרקע הסוכה התחתונה.⁽¹⁵⁶⁾

למדים ממנו שתי דפנות, ולא היה צריך לכתוב פעמים "בסוכת" חסר.

156. כך פירש רש"י [להלן י א בד"ה היכי דמי]. אבל שיטת רבינו **תם**, [בתוספות ד"ה הא קמצטרף], שסכך הגבוה מעשרים אמה אינו סכך פסול, אלא רק אינו מועיל לסכך בו את הסוכה מהטעמים המבוארים לעיל [בדף ב]. ולכן, גם אם הסוכה העליונה גבוהה יותר מעשרים אמה מקרקע הסוכה התחתונה, אין היא נחשבת כסכך פסול לפסול את הסוכה התחתונה.

לבוד רואין כאילו הגג כולו מלא מהן, לפי שחמתן מרובה מצילתן.

155. הקשה הראשון **לציון**: כיצד סברה הגמרא ללמוד מפסוק זה לפסול סוכה תחת סוכה, הרי פסוק זה נדרש לעיל [דף ו ב] לענין מספר דפנות הסוכה, ואינו מיותר לדרוש ממנו את פסול סוכה תחת סוכה!?

ותירץ, דעדיין פסוק זה מיותר, היות ואם בא הכתוב ללמדנו רק את מנין דפנות הסוכה, היה לו לכתוב פעם אחת "בסוכות" מלא, והיינו

פעמים ששתיהן פסולות — היכי דמו?

בגון, דתרוייהו, שתי הסוכות, העליונה והתחתונה, צלתן מרובה מחמתן, ולכן, התחתונה פסולה, כיון שיש לה שני סככים, וזהו דין סוכה תחת סוכה המבואר במשנה. (158) וקיימא עליונה למעלה מעשרים אמה מגג הסוכה התחתונה, שהוא קרקעית הסוכה העליונה, נמצא שסכך הסוכה העליונה גבוה למעלה מעשרים אמה, ופסולה, מדין סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה, [כמבואר לעיל ב א].

פעמים שתחתונה כשרה והעליונה פסולה —

ושתיהן כשרות — העליונה, כיון שעשויה כהלכתה. והתחתונה כשרה כיון שיש לה רק סכך אחד, סכך הסוכה העליונה, ונמצאו ששתי הסוכות, סוכה אחת היא.

ואין סכך הסוכה התחתונה נחשב כסכך, לפוסלה מדין שני סככים, כיון שחמתו מרובה מצילתו, (157) וכל שחמתו מרובה מצילתו אינו קרוי סכך. אבל, אם היה סכך הסוכה העליונה גבוה מעשרים אמה מקרקע הסוכה התחתונה, הסוכה התחתונה פסולה, מדין סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה.

להכשירה, שהרי הוא פסול מדין סוכה תחת סוכה.

וכתב השפת אמת, שאכן חלוק דין סכך כשר מסכך פסול, היות ובנויי סוכה המופלגים ד' נחשב היושב תחתיהם כיושב חוץ לסוכה, אבל בסכך כשר, לאחר שהסכך העליון מכשיר את הסוכה, נעשה גם הסכך שלמטה סכך כשר, והוא לא חוצץ בין היושב בסוכה לסכך העליון. ומשום סוכה תחת סוכה אין לפוסלה, כיון שלולי הסכך העליון, לא היה הסכך התחתון נחשב לכלום, ולכן אינו נחשב כסכך לעצמו.

158. כך הוא הפירוש לשיטת רבינו תם, הסובר שסכך גבוה יותר מעשרים אמה נחשב סכך כשר, אלא שאין אדם יוצא חובתו בסוכה זו, וכמו שנתבאר לעיל. אבל הריטב"א כתב לפי גרסתו של רש"י, שסכך הגבוה מעשרים אמה דינו כסכך פסול, ולכן הסוכה התחתונה נחשבת כסוכה העשויה בתוך הבית, וכן כתב בפסקי ריא"ז. [אמנם הריטב"א עצמו נקט כשיטת רבינו תם, כמו שיבואר להלן].

ועיין בפסקי הריא"ז, ובפסקי הרי"ד, שם מבואר, דהנפקא מינה ביניהם היא, שלדעת

וכתב מהרש"א, שלדעת רבינו תם, לא רק שלא פוסלת הסוכה העליונה את התחתונה, אלא גם מצטרף הסכך שלה לסכך הסוכה התחתונה, ומשלים לשיעור צילתה מרובה מחמתה. [ולא פסלה תורה אלא אם הסכך כולו הוא למעלה מעשרים אמה].

ומבאר השפת אמת לפי זה את דברי הגמרא — "וקיימא עליונה בתוך עשרים", דהיינו, מגגה של התחתונה, על אף שהוא למעלה מעשרים מקרקעית הסוכה התחתונה. [ועיין בדבריו שהאריך בשיטות הראשונים בזה, וראה ילקוט מפרשים].

157. והקשו האחרונים: הרי גם אם הסוכה התחתונה חמתה מרובה מצילתה יש לפוסלה, כמו שמצינו בדברי הגמרא להלן, לגבי נויי סוכה המופלגין מהסכך ד' טפחים, שנחשבים הם כאוהל המפסיק בין היושב בה לסכך, ופוסלין את הסוכה!?

ואין לחלק בין סכך פסול כנויי הסוכה, לסכך כשר, שהרי ממה נפשך תהיה פסולה, משום שעל ידי הסכך העליון אין להכשירה, לפי שהתחתון מפסיק ביניהם, ועל ידי התחתון אין